

Катерина Сологор — теріологиня, дослідниця фауни та екофізіології рукокрилих України

Марія Білецька

Волинський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк)
e-mail: biletskamarita25@gmail.com; orcid: 0000-0003-0703-8661

BILETSKA, M. Kateryna Sologor, a mammalogist, researcher of the fauna and ecophysiology of bats of Ukraine. — Sologor Kateryna (born 1937) is a zoologist, mammalogist, associate professor of zoology at Volyn National University. Her thesis titled ‘Ecological and physiological features of bats of the Middle Dnipro region’ (1974) covers the species composition and distribution of bats in the study region; features of nutrition of bats; specific, seasonal and age-related changes in oxygen consumption in certain species (*Nyctalus noctula* and *Pipistrellus nathusii*), and adaptive blood response to dietary changes in young animals. She studied bats of Volyn Oblast and the Black Sea Biosphere Reserve. She has authored over 120 scientific papers.

Біографічні деталі

Сологор Катерина Андріївна народилася 7 грудня 1937 р. у м. Вознесенськ Миколаївської обл. Батько працював гідротехніком у місцевій санстанції, а мама – ланковою у колгоспі. У 1960–1965 рр. навчалася на біологічному факультеті Одеського державного університету ім. І. Мечнікова, спеціалізувалася по кафедрі зоології хребетних (з відзнакою). Після навчання працювала вчителем біології та хімії у с. Садове Одеської обл. У 1968 р. поступила в аспірантуру на кафедру зоології Черкаського педінституту. Після аспірантури — протягом 1971–1974 рр. — молодший науковий співробітник Луганського державного заповідника АН УРСР.

У 1974 р. за підсумками аспірантського дослідження захищає кандидатську дисертацію «Еколого-фізіологічні особливості рукокрилих Середнього Придніпров'я» (керівники С. Л. Самарський та В. І. Абеленцев).

Рис. 1. Катерина Андріївна Сологор. Фото 1982 р. Фото з архіву автора.

З 1975 р. працювала в Луцькому державному педінституті (ЛДПІ), де викладала «зоологію» на природничо-географічному факультеті (на посаді старшого викладача). З 1978 р. — доцент кафедри природничих наук ЛДПІ; у 1977–1979 рр. — в.о. завідувача кафедри природничих наук ЛДПІ. Після реорганізації інституту в університет — доцент кафедри зоології, до вересня 2016 р. Сьогодні мешкає у м. Вознесенськ Миколаївської обл.

Ключові доробки в галузі теріології

Теріофауну досліджувала зі студентських років, її дипломна робота, виконана в Одеському університеті під керівництвом І. І. Пузанова, присвячена вивченню гризунів Чорноморського заповідника.

При підготовці дисертації вивчила фауну та екофізіологічні особливості рукокрилих Середнього Придніпров'я, встановила місця літніх поселень і зимівлі осілих видів, сезонну та добову активність 9 видів кажанів. Опубліковано низку нових знахідок рідкісних видів як для Подніпров'я (Сологор & Самарський 1970 та ін.), так і фауни Чорноморського заповідника та Волині (Сологор *et al.* 1995). Однією з перших підіймала питання про встановлення штучних сховищ для приваблення рукокрилих (Сологор *et al.* 1990).

Значну увагу приділяла вивченню живлення кажанів, а на основі таких відомостей пояснювала пристосованість окремих видів до пізніх умов існування (Сологор & Петрусенко 1973; Петрусенко *et al.* 1988 та ін.). Вагомим внеском у вивчення рукокрилих є встановлення нею видових, сезонних та вікових змін рівня споживання кисню (Сологор 1974). Установлено також різкі вікові зміни показників вмісту гемоглобіну у крові рукокрилих, пов'язані з переходом молоді від живлення материнським молоком до споживання різноманітної їжі (Сологор *et al.* 1999).

У своїх дослідження Катерина Андріївна приділяла увагу й іншим групам ссавців, зокрема досліджувала стан популяцій зубра на Волині (1983, спільно з Р. Лихотопом), вивчала «Еколого-географічні проблеми популяції бобра на Волині» (Билецкая *et al.* 1990) та стан фауни хижих ссавців у Шацькому НПП (Билецкая *et al.* 2007).

Катерина Андріївна опублікувала понад 120 наукових праць. В університеті читала такі курси дисциплін, як «Теріологія», «Зоологія хребетних», «Зоогеографія». Спільно з Я. Омельковцем 2008 р. видала навчальний посібник «Основи зоогеографії». Вела польові практики із зоології на Високогірному біостаніонарі «Менчул Квасівський» та на базі практик «Гарт» у Шацькому національному природному парку.

Рис. 2. Катерина Андріївна Сологор. Фото 2008 р. Фото з архіву автора.

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Катерина Андріївна є одним із фундаторів природничо-географічного факультету Волинського педінституту імені Лесі України. Вагомий внесок зробила у формування матеріальної бази факультету; підготувала низку методичних видань для забезпечення навчальних курсів. Неодноразово керувала дипломними роботами з теріологічної тематики.

Серед її учнів є науковці й викладачі Волинського університету — М. Білецька, Я. Омельковець, Я. Степанюк, К. Сухомлін та ін.

На відзначення 80-річного ювілею нагороджена Золотим нагрудним знаком Волинського національного університету імені Лесі України.

Література

- Билецкая, М. Г., В. В. Демчук, Е. А. Сологор, Р. И. Лихотоп. 1990. Эколого-географические проблемы популяции речного бобра на Волыни. В кн.: *Географические аспекты природопользования Волыни*. Луцк, 38–42.
- Білецька, М. Г., К. А. Сологор, Я. В. Степанюк, Н. І. Сахарук. 2007. Сучасний стан фауни хижих ссавців Шацького національного природного парку. *Науковий вісник Волинського державного університету. Біологічні науки*, **11** (2): 213–215.
- Петрусенко, А. А., Е. А. Сологор, С. Л. Самарський, А. З. Козлова, И. В. Жежерин. 1988. Использование эколого-морфологических признаков пищевых компонентов при изучении роли рукокрылых в экосистемах. В кн.: *Рукокрылые: Морфология, экология, эволюция, паразиты, охрана*. Наукова думка, Киев, 91–92.
- Сологор, К. А., С. Л. Самарський. 1970. Нічниця в'їчаста в умовах Середнього Придніпров'я. В кн.: *Охорона та раціональне використання природних ресурсів*. Наукова думка, Київ, 218–219.
- Сологор, Е. А., А. А. Петрусенко. 1973. К изучению питания рукокрылых Среднего Приднепровья. *Вестник зоологии*, № 3: 9–15.
- Сологор, Е. А. 1974. Уровень потребления кислорода у вечерницы рыжей и нетопыря Натузиуса. *Экология*, № 5: 15–17.
- Сологор, Е. А., Р. И. Лихотоп, М. Г. Билецкая. 1990. Применение искусственных убежищ для привлечения рукокрылых. В кн.: *Материалы по экологии и фаунистике некоторых представителей рукокрылых*. Ин-т зоол. АН УССР, Киев. Препр., **90** (4): 5–9.
- Сологор, Е. А., Р. И. Лихотоп, В. В. Ткач. 1995. Современное состояние изученности фауны рукокрылых (*Chiroptera*) Волынской области. *Вестник зоологии*, № 2–3: 44–49.
- Сологор, К. А., В. В. Демчук, Я. А. Омельковець, М. Г. Білецька. 1999. Еколого-фізіологічні адаптації у рукокрилих (адаптивна реакція крові). *Науковий вісник Волинського державного університету. Біологічні науки*, **4**: 108–110.

БІЛЕЦЬКА, М. Катерина Сологор — теріологиня, дослідниця фауни та екофізіології рукокрилих України. — Сологор Катерина (1937 р.н.) — зоолог, теріолог, доцент кафедри зоології Волинського національного університету. Її дисертація «Еколого-фізіологічні особливості рукокрилих Середнього Дніпро регіону» (1974) висвітлює видовий склад і поширення рукокрилих досліджуваного регіону; особливості живлення рукокрилих; видові, сезонні та вікові зміни рівня споживання кисню в окремих видів (*Nyctalus noctula* & *Pipistrellus nathusii*): адаптивну реакцію крові при зміні дієти у молодих звірків. Досліджувала рукокрилих Волинської області та Чорноморського біосферного заповідника. Автор понад 120 наукових праць.